

CRNA GORA

MINISTARSTVO ODRŽIVOG RAZVOJA
I TURIZMA

Informacija o skijalištima u Crnoj Gori

Oktobar 2014. godine

Sadržaj:

I	UVOD	2
II	SKIJALIŠTA U CRNOJ GORI	5
2.1	AKTIVNA SKIJALIŠTA	5
	SKIJALIŠTE „SAVIN KUK“ ŽABLJAK.....	5
	SKIJALIŠTE „JAVOROVAČA“ ŽABLJAK.....	7
	„KOLAŠIN 1450 SKI RESORT“ KOLAŠIN.....	7
	SKI CENTAR „VUČJE“ NIKŠIĆ.....	8
	SKI CENTAR „LOKVE“ BERANE.....	8
2.2	SKIJALIŠTA VAN FUNKCIJE	9
	SKIJALIŠTE „BOSAČA (ŠTUOC)“ ŽABLJAK.....	9
	SKIJALIŠTE „TURJAK“ ROŽAJE.....	9
2.3	OSTALE LOKACIJE KOJE SU PROSTORNO PLANSKOM DOKUMENTACIJOM PLANIRANE SA NAMJENOM SKIJALIŠTA	10
	BJELASICA I KOMOVI.....	10
	ŠTAVNA, ANDRIJEVICA -.....	15
	ZAVRATICA - MAJSTOROVINA, BIJELO POLJE.....	15
III	PLANIRANE AKTIVNOSTI - Prostorno-planski preduslovi za razvoj novih ski kapaciteta	16
	OPŠTINA ŽABLJAK	16
	BJELASICA I KOMOVI.....	16
	OPŠTINA ROŽAJE	16
	OPŠTINA NIKŠIĆ.....	16
	PPPPN ZA DURMITORSKO PODRUČJE	16
IV	ZIMSKA TURISTIČKA SEZONA 2013/2014	17
V	ZAVRŠNA RAZMATRANJA I PREDLOG MODELA VALORIZACIJE SKIJALIŠTA	19
VI	ZAKLJUČCI	21

I UVOD

Geografski položaj, klimatske prilike i karakteristike prostora, kao i prirodni resursi i njihov raspored, čine Crnu Goru po mnogo čemu izuzetnom evropskom državom. Na nešto manje od 14.000 kvadratnih kilometara, smještene su izuzetne prirodne vrijednosti kakve su Bokokotorski zaliv i pješčane plaže južnog dijela jadranske obale, najveće jezero na Balkanu - Skadarsko jezero, kanjon rijeke Tare i planine sjevernog regiona sa često netaknutom prirodom, brojnim ledničkim jezerima i vrhovima od oko 2.500 metara nadmorske visine. Najviši vrh Crne Gore je Zla Kolata na Prokletijama sa nadmorskom visinom od 2.534 m, dok je jedan od najpoznatijih vrhova Bobotov kuk na planini Durmitor, koji se nalazi na visini od 2.523 m.

Crna Gora po bogatstvu vrsta flore i faune i raznovrsnosti ekosistema spada među vodeće zemlje Evrope. Planinski ekosistem obuhvata visoko-planinsku oblast kontinentalnog dijela Crne Gore, sa dominantnim planinskim vrhovima Durmitora (2.523m), Komova (2.461m), Prokletija (2.536m), Sinjavine (2.277m) i Bjelasice (2.037m), kao i primorskih planina Orjena (1.893m), Lovćena (1.749m) i Rumije (1.586m). Nacionalna mreža zaštićenih područja prirode trenutno pokriva 124.964,24ha, ili 9,047 % teritorije Crne Gore, od čega najveće učešće (101.733ha ili 7,77 % teritorije Crne Gore) imaju pet nacionalnih parkova: Durmitor, Skadarsko jezero, Lovćen, Biogradska gora i NP Prokletije. Ostatak čini preko 48 zaštićenih područja unutar kategorija: spomenik prirode, predio posebnih prirodnih odlika i (opšti i posebni) rezervati.

Na planinama Crne Gore uživa se i ljeti i zimi. Od pješačkih tura po proplancima i šumarcima, samostalno ili uz pratnju vodiča, do ozbiljnog planinarenja do visokih planinskih vrhova. Oni sa avanturističkim duhom, mogu da se upuste u istraživanje kraških pećina i riječnih kanjona. Tokom zime turiste očekuju ski-staze i ski-liftovi, bez obzira da li su početnici ili vješti skijaši.

Istorijat razvoja skijanja u Crnoj Gori - Početak skijanja u Crnoj Gori vezuje se za Fridrih Angela, koji je još davne 1893. godine, došavši iz Norveške na poziv Knjaza Nikole, obučavao skijanju vojsku i civilstvo iz vojnih, praktičnih i sportskih razloga. Od tada, kad je skijanje bilo namjena lakšem kretanju u ratnim uslovima, pa do danas, kad je to sport koji privlači i razvija zimski turizam u Crnoj Gori, među najpoznatijim centrima je upravo Durmitor. Pravi razvoj skijanja na datom prostoru, dešava se sa osnivanjem PSD „Durmitor“ koji u sebi okuplja sve mlade talente ovoga sporta, kako u nordijskim, tako i u alpskim disciplinama, obučavani od strane trenera sa Durmitora i iz inostranstva. Oni su, prenoseći svoja iskustva i znanja, stvorili šampione i tako načinili velike pomake u razvoju ovog sporta. Klub u svojim vitrinama posjeduje pehare sa svih najznačajnijih takmičenja u bivšoj Jugoslaviji.

Pravi polet se desio nakon izgradnje ski-skakaonice, koje su prethodile državnim (jugoslovenskim) prvenstvima u nordijskim disciplinama 1962. i 1965. godine. Skakaonice je, do tada, imala samo Planica u Sloveniji.

Krajem šezdesetih godina prošlog vijeka, P.S.D „Durmitor“ je imao 120 članova, kasnije 86 trkača, toliko je bilo i alpskih vozača, a danas samo 4 - 5 članova, što ukazuje na potrebu da se na efikasan i održiv način stvore uslovi da skijanje u Crnoj Gori povrati svoju staru slavu.

Strategija regionalnog razvoja Crne Gore 2010-2014 definiše razvojne ciljeve usmjerene ka socio-ekonomskom razvoju države, smanjenju regionalnih razlika i jačanju potencijala za razvoj onih djelova zemlje koji zaostaju u razvoju. Osnovni cilj Strategije regionalnog razvoja je postizanje ravnomjernijeg socio-ekonomskog razvoja Crne Gore u skladu sa principima održivog razvoja, stvaranjem uslova za povećanje konkurentnosti svih djelova zemlje i realizaciju njihovih razvojnih potencijala. Shodno Strategiji jedan od prioriteta u cilju razvoja sjevernog regiona je izgradnja zimskih centara i potrebne turističke infrastrukture.

Uz sve druge prednosti, klima čini jedan od odlučujućih preduslova za uspješan razvoj turizma u Crnoj Gori. Zimi na planinama postoje preduslovi za sve vrste zimskih sportova, uz činjenicu da se usljed klimatskih promjena, mora pažljivo planirati razvoj. Najbolje uslove za zimski turizam nude Durmitor i Bjelasica, ali i Prokletije, gdje postoje uslovi za sniježne padavine na visini između 1.650 i 1.750 m nadmorske visine, a tokom najmanje 80-90 dana u toku godine.

Crna Gora treba da bude prepoznata kao unikatna integralna turistička destinacija. Do sada je Crna Gora bila prepoznatljiva kao dio jadranske obale koji je poznat po kupališnom turizmu i sportovima na vodi, ali sve više postaje poznata kao destinacija za skijanje i splavarenje. Zbog fenomena da širok opseg izrazito diverzifikovane ponude može da se nađe na prostoru od 13.500 km², neophodno je kombinovati sve razne ponude u jednu integrisanu i istaći da samo u Crnoj Gori mogu da se iskuse razne vrste turizma u neposrednoj blizini. To je ono što razlikuje Crnu Goru od ostalih destinacija gdje turisti moraju unaprijed da se odluče za određeni vid turizma prije organizovanja odmora ili moraju da potroše više vremena za kretanje sa jedne specifične turističke oblasti na druge.

Pitanje skijališta u Crnoj Gori regulisano je Zakonom o skijalištima (Sl.list Crne Gore br.13/07 i 21/14). Ovim zakonom propisuju se minimalno-tehnički uslovi za uređenje, održavanje i opremanje skijališta, pružanje usluga na skijalištu, obilježavanje i postavljanje signalizacije na skijalištu, korišćenje sredstava prevoza na skijalištu,

bezbjednost i red na skijalištu, podučavanje sportovima na snijegu, kao i druga pitanja od značaja za korišćenje skijališta.

Cilj ove informacije je da pruži pregled postojećeg statusa skijališta u Crnoj Gori i planiranih aktivnosti za razvoj novih ski kapaciteta, ukaže na osnovne probleme koji utiču na razvoj ski resorta.

II SKIJALIŠTA U CRNOJ GORI

U zimskoj sezoni 2013/2014. godina u Crnoj Gori je bilo u funkciji *pet skijališta – Savin kuk i Javorovača na Žabljaku, Kolašin 1450 u Kolašinu, Vučje u Nikšiću i Lokve u Beranama*. Ministarstvo održivog razvoja i turizma je navedenim skijalištima izdalo odobrenje za rad, s tim da su ista privremena, s obzirom da za lokacije na kojim se nalaze još uvijek nijesu izrađena prostorno - planska dokumentacija. Ski lift koji se nalazi na izletištu Ivanova korita, Cetinje, posjeduje odobrenje za rad dobijeno od strane lokalnog organa uprave Prijestonice.

2.1 AKTIVNA SKIJALIŠTA

SKIJALIŠTE „SAVIN KUK” ŽABLJAK

Skijalište „Savin kuk” se nalazi na Durmitoru, na 5km od Žabljaka. Skijalište Savin kuk posjeduje 6 ski staza, 1 ski poligon i 3 ski lifta kapaciteta od po 900 osoba na sat, 2 žičare kapaciteta od po 800/1200 osoba na sat. Na lokalitetu se nalaze i 2 infrastrukturna i 1 servisni objekat. Najviša kota skijališta je na visini od 2.010 m. Ukupna dužina glavne staze je 3,5 km. Jedna je staza osvijetljena i ispunjava uslove za noćno skijanje. U ski centru postoji nekoliko staza ukupne dužine oko 5.500 m, koje imaju FIS sertifikat.

Skijalište „Savin Kuk” je bilo u sastavu „NEW SKI Centar Durmitor”, kompanije koja je dugo bila pod stečajem. Nakon odluke Vrhovnog suda Crne Gore skijalište je sa objektima i infrastrukturom ostalo u vlasništvu „Ski centra Durmitor” u stečaju. Shodno navedenom, dato stanje odražava se u velikoj mjeri i na hotelsku privredu cjelokupnog regiona, imajući u vidu činjenicu da je poslovanje tog sektora u velikoj mjeri oslonjeno na adekvatno funkcionisanje skijališta u zimskoj sezoni. Zahtjevi turoperatora i turista u najvećoj mjeri usmjereni su na neophodnost rada skijališta i postojanja adekvatnih standarda na njima.

Tokom zimske turističke sezone 2012/2013 skijalište „Savin kuk” je dat u zakup kompaniji „MB turist” sa Žabljaka po cijeni od 4,6 hiljada eura mjesečno, a zakup je

istekao krajem septembra 2013. godine. Van skijaške zimske sezone žičara je korišćena u turističke svrhe, za sve one koji su bili zainteresovani da vide panoramu Durmitora.

Na šestom po redu oglasu za prodaju dijela imovine Ski centar „Durmitor“ AD, skijalište Savin Kuk je prodato Investiciono-razvojnog fondu Crne Gore po cijeni od 1,5 milion eura. Radi upravljanja skijalištem i stavljanja istog u funkciju, Skupština akcionara Investiciono - razvojnog fonda Crne Gore AD Podgorica je dana 29.10.2013.godine donijela Odluku o osnivanju društva DOO „Turistički centar Durmitor“, na koje je prenesena imovina i zaposleni.

Shodno navedenom, a u cilju valorizacije predmetnog turističkog kompleksa i sprovođenja postupka privatizacije u vidu privatno-javnog partnerstva, Kapitalnim budžetom Vlade Crne Gore za 2014. godine obezbijedena su sredstva u ukupnom iznosu od 800.000 € za sanaciju i nabavku neophodne opreme skijališta, dok je IRFCG po istom osnovu opredijelio sredstva u iznosu od 3 mil. €.

Vlada Crne Gore je na sjednici od 26. decembra 2013. godine, usvojila zaključak kojim se Investiciono razvojni fond zadužuje da pripremi tendersku dokumentaciju za valorizaciju skijališta „Savin Kuk“ na Žabljaku. Dostavljenim nacrtom tenderske dokumentacije za predmet ugovora predviđeno je privatno-javno partnerstvo i dugoročni zakup.

S tim u vezi, planirano je da se projekat Savin kuk realizuje kroz tri faze i to:

- I faza: Raspisivanje tendera za stavljanje skijališta u funkciju za zimsku sezonu 2014/2015, sa sredstvima u iznosu od 800.000 eura opredijeljenih kapitalnim budžetom za 2014. godinu;
- II faza: Raspisivanje tendera za pronalažanje strateškog partnera IRF-u za valorizaciju lokaliteta Savin kuk, na parcelama koje su u državnom vlasništvu, sa primarnim zadatkom rekonstrukcije skijališta, uz obavezu da u roku od pet godina investitor izgradi hotel u skladu sa PPPN za Durmitorsko područje;
- III faza: raspisivanje tendera za valorizaciju šireg obuhvata lokaliteta, na parcelama u državnom i privatnom vlasništvu, shodno planiranom razvoju lokaliteta u skladu sa PPPN za Durmitorsko područje.

Imajući u vidu navedeno, Direkcija javnih radova je u cilju sprovođenja I faze projekta, a na osnovu precizne specifikacije „Turističkog centra“ Durmitora, raspisala tender za stavljanje skijališta u funkciju za zimsku sezonu 2014/2015. Planirani radovi će obezbijediti rad žičare Savin kuk i tri lifta, dok je planirano da žičara Savin kuk II (dužine 800m) ostane zatvorena.

U toku su koordinirane aktivnosti Investiciono-razvojnog fonda, MORT-a i Sekretarijata za razvojne projekte u cilju valorizacije skijališta.

Sagledavajući gore navedeno, nesporna je potreba urgentnog preduzimanja određenih aktivnosti kako bi se obezbijedili uslovi za funkcionisanje i rad skijališta u skladu sa najsavremenijim standardima u toj oblasti. Adekvatan izbor modela investicionog ulaganja i mehanizma realizacije investicionog programa, omogućiće uključenje strateških partnera koji će svojim iskustvom u planiranju, razvoju i upravljanju sličnim projektima doprinijeti da navedeni lokaliteti budu valorizovani u potpunosti.

SKIJALIŠTE „JAVOROVAČA“ ŽABLJAK

Ovo gradsko skijalište se nalazi u samom centru Žabljaka na nadmorskoj visini od 1456m, zajedno sa istoimenim restoranom i posluje u sastavu kompanije Ski centar „Javorovača“.

Dužina skijališta Javorovača je 440m i sastoji od 1 bebi staze i 2 staze za odrasle. „Javorovača“ posjeduje infrastrukturnu mrežu i servisni objekat, kao i agregatno napajanje. Sadržaji su ski-škola, rentiranje i servis ski-opreme i noćno skijanje.

„KOLAŠIN 1450 SKI RESORT“ KOLAŠIN

„Kolašin 1450 Ski Resort“, nalazi se na nadmorskoj visini od 1.450 m, na svega 15 minuta od grada Kolašina.

Skijalište posjeduje sljedeće kapacitete:

- šestosjed žičaru dužine 1.187 m kapaciteta 2.800 skijaša na sat,
- dvosjed žičaru dugu 1.840m, kapaciteta 1200 skijaša na sat,
- tri ski-lifta dužine po 500m kapaciteta 500-600 skijaša na sat i
- bebi ski lift dužine 150m, kapaciteta 400 skijaša na sat.

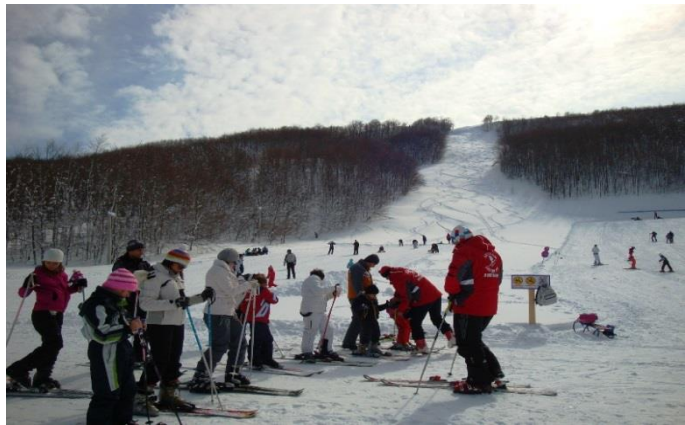
Staze i tehnička opremljenost „Kolašin 1450 Ski Resorta“ omogućavaju da istovremeno skija više od 10.000 skijaša. Ukupna dužina

staza je 30 kilometara, u šta spada i 10 kilometara potpuno novih staza za sve kategorije skijaša.

SKI CENTAR „VUČJE“ NIKŠIĆ

Ski centar „Vučje“ udaljen je 20-ak kilometara od Nikšića u pravcu Žabljaka na nadmorskoj visini nešto preko 1.300 m. Nalazi se na padinama visoravni Krnova. Zime 1999/2000 na Vučju je održan prvi ski festival Crne Gore. Put do Vučja vodi preko Goranskog, Ravnog, Stabana, Stabanskih jezera i kanjonom Komarnice.

Turističko-rekreativni kompleks Vučje objedinjuje sljedeće sadržaje: planinarski dom, motel sa 60 ležajeva, restoran i kafanu. Centar raspolaže servisom za iznajmljivanje i popravku ski opreme.

Posjeduje kapacitete od 4 ski staze: Pionir 1, Pionir 2, Ciciban i Rekreativna, potom 1 ski lift kapaciteta 500 skijaša po satu, (rekreativna i takmičarska staza), 2 mala ski lifta za početnike i djecu od kojih je jedan kapaciteta 900 skijaša po satu, a drugi kapaciteta 250 skijaša po satu. Posjeduje odgovarajuće infrastrukturne mreže i objekat, servisni objekat, snježnu i servisnu mehanizaciju, ATV vozilo, sopstveni energetska objekat.

SKI CENTAR „LOKVE“ BERANE

Ski centar „Lokve“ sa istoimenim hotelom nalazi se na planini Cmiljevici, na nadmorskoj visini od 1.350 do 1.700 metara. Ski centar je lociran odmah pored magistralnog puta za Rožaje, na 14-om kilometru od Berana. Hotel Lokve i skijalište nijesu bili u funkciji od 2005. godine. Godine 2006. izvršena je

privatizacija od strane kompanije HTP „Arijana“. U zimskoj sezoni 2012/2013 skijalište je dato u zakup kompaniji „North Travel“ iz Berana.

Kapacitet ski centra „Lokve“ su 2 staze – velika i bebi, ski poligon, ski rute, ski liftovi i žičare. Infrastrukturne mreže, servisni objekat i agregat. U zimskoj sezoni 2013/2014 godini u funkciji je bila žičara od 550 m i ski-lift dužine 200 m. Tereni za skijanje su na nadmorskoj visini od 1.335 do 1.675 metara. Do staze se stiže žičarom koja može prevesti 1.000 skijaša na sat. Na visini od 1.560 metara nalazi se ski-lift kojim se skijaši mogu popeti još nekih stotinak metara.

Visinska razlika staza je 280 metara, a ukupna dužina staza je 5km. Staza Lokve 1 jedna je od tri staze za slalom u Crnoj Gori koje su dobile homologizaciju, tako da se na njima mogu održavati trke za FIS bodove.

2.2 SKIJALIŠTA VAN FUNKCIJE

SKIJALIŠTE „BOSAČA (ŠTUOC)“ ŽABLJAK

Skijalište se nalazi na nadmorskoj visini od 2.050 m nadmorske visine. Kapacitet je dvosjed žičara dužine 1.600 m, a dužina staze je oko 1.780 m. Skijalište je u vlasništvu kompanije HM „Durmitor“ Žabljak.

SKIJALIŠTE „SAVIN KUK II“

Dužina žičare Savin Kuk II (dvosjed) iznosi 550 m. Nadmorska visina u mjestu gdje se nalazi polazna stanica žičare Savin Kuk II iznosi 1906 m, dok nadmorska visina završne stanice Savin Kuk II iznosi 2213 m. Kapacitet skijaša žičare Savin Kuk II iznosi 1000 skijaša na sat, aktuelnom brzinom rada žičare od 1,67 m/s. U cilju podizanja kvaliteta Skijališta i njegovog usklađivanja sa normama i standardima evropskih proizvođača žičara, od strane Ministarstva održivog razvoja i turizma je angažovana specijalizovana kompanija „Pro-Alpin“, koja je o postojećem stanju žičara i ski liftova sačinila Izvještaj koji je pokazao da je neophodno kompletnu postojeću opremu zamijeniti sa novom ili polovnom opremom, shodno aktuelnim evropskim standardima. Prema izvjerštaju, žičaru Savin Kuk II treba kompletno zamijeniti nekim drugim dokazanim normiranim lift sistemom koji ispunjava evropska pravila, jer ne postoji nikakva mogućnost za njeno poboljšanje, rekonstrukciju ili dalje korišćenje.

SKIJALIŠTE „TURJAK“ ROŽAJE

Dva skijališta su se nalazila na 4 km od Rožaja prema Beranama, na padinama planine Turjak i bila sastavni dio HTP „Turjak“. Površine na kojim su se nalazili ski liftovi su u privatnom vlasništvu. Skijalište su činila 2 ski-lifta dužine 2.300 m i kapaciteta 2.000 skijaša. Nijesu u funkciji od privatizacije hotela „Turjak“, odnosno od 2005. godine.

2.3 OSTALE LOKACIJE KOJE SU PROSTORNO PLANSKOM DOKUMENTACIJOM PLANIRANE SA NAMJENOM SKIJALIŠTA

BJELASICA I KOMOVI - Prostorno planski dokument za Bjelasicu i Komove prepoznao je nekoliko glavnih nosilaca turističkog razvoja pomenutog područja i iste definisao kao **šest novih "green field"** projekata za izgradnju savremenih tržišno orjentisanih planinskih centara – resorta, i to:

- **Ski resort Žarski**

Zona za izgradnju ski resorta nalazi se u sjevernom dijelu područja Bjelasice, na teritoriji Opštine Mojkovac i Bijelo Polje. Ovo područje površine 1550ha karakterišu visoke alpske visoravni i relativno blage padine. Planirana zona za bazno naselje nalazi se u sjeverozapadnom dijelu zone ski resorta na 1.650 metara nadmorske visine, zapadno od budućih skijaških terena i njena površina iznosi 178 ha.

Planirano bazno naselje planinskog centra sastoji se od sledećeg: zona sa objektima centralnog naselja sa hotelima, apartmanima, recepcijom i javnim sadržajima, zatim zone zasebnih grupacija sa objektima jednorodničnih i višerodničnih smještajnih jedinica i površina sa polazištima ski liftova, i zone parkinga.

Tab. 1. Planirani kapaciteti lokacije baznog naselja ski resorta Žarski

Tip objekta	Broj ležaja	Ukupno ležaja %	Broj skijaša	Ukupno skijaša %	Broj dnevnih skijaša	Ukupan kapacitet u broju skijaša
Centar naselja	3 629	53	2 352	62		
Apartmani	1 391	20	901	24		
Višerodnične smještajne jedinice	720	11	262	7		
Jednorodnične smještajne jedinice	1056	16	304	8		
Ukupno	6 796	100	3 819	100	4031	7805

▪ **Ski resort Kolašin 1600**

Zona za izgradnju ski resorta Kolašin 1600 nalazi se u južnom dijelu područja Bjelasice, na teritoriji Opštine Kolašin. Zona za izgradnju baznog naselja nalazi se u sjevernom dijelu zone ski resort na oko 16000 metara nadmorske visine i njena površina iznosi 27,19 ha.

Bazno naselje planinskog centra sastoji se od zone sa objektima centralnog naselja sa hotelima, apartmanima, recepcijom i javnim sadržajima, zone zasebnih grupacija sa objektima jednorodinih smještajnih jedinica i površina za polazište ski liftova. Zona ski staza je i korporirana u zonu baznog naselja na način da obezbjeđuje idealnu dostupnost skijašima.

Tab.2 Planirani kapaciteti lokacije baznog naselja ski resorta Kolašin 1600

Tip objekta	Broj ležaja	Ukupno ležaja %	Broj skijaša	Ukupno skijaša %	Broj dnevnih skijaša	Ukupan kapacitet u broju skijaša
Hotel	905	36	586	43		
Apartmani	1 412	57	723	53		
Jednorodinih smještajnih jedinice	168	7	48	4		
Ukupno	2 485	100	1 357	100	5804	8264

▪ **Ski resort Torine**

Zona ski resorta Torine nalazi se u sjeveroistočnom dijelu područja Bjelasice, omeđena na zapadu kanjonom rijeke Bistrice, a na sjeveru i istoku strmim padinama male nadmorske visine. Ukupne površine zahvata ski rizorta Torine je 1399 ha.

Bazno naselje je planirano na sjeveroistočnom dijelu ski rezorta, na nadmorskoj visini od 1.450 do 1.660 metara i njena površina iznosi 110.54 ha planirano je deset urbanističkih parcela, predviđenih za izgradnju ski terena, centralne zone rezorta, parking prostora i drugih sadržaja.

Tabela 3. Planirani kapaciteti lokacije baznog naselja ski rezorta Torine

Tip objekta	Broj ležaja	Ukupno ležaja %	Broj skijaša	Ukupno skijaša %	Broj dnevnih skijaša	Ukupan kapacitet u broju skijaša
Hotel	4 526	97	2 933	98		
Višeporodične smještajne jedinice	156	3	57	2		
Ukupno	4 682	100	2 990	100	4416	7.406

▪ Ski resort Jelovica

Zona za izgradnju ski centra Jalovica se nalazi u južnom dijelu područja Bjelasice, na teritoriji opštine Andrijevica i Berane i obuhvata površinu 1022ha. Planirana zona za izgradnju baznog naselja nalazi se na sjevernom dijelu ski rezorta ispod rijeke Jelovice, na 1.330 metara nadmorske visine, sjeverno od ski terena, i njena površina iznosi 139.61 ha.

Na južnoj strani rijeke, imajući u vidu konfiguraciju terena pogodnog za planiranje kapaciteta velike gustine, planirana je izgradnja centra budućeg resorta koji će biti povezan sa ski terenima na sjevernim padinama planine Goveđe brdo. Nacrt Plana definiše i izgradnju dodatnih smještajnih kapaciteta u blizini ski terena, parking prostor za dnevne skijaše površine 2.7 ha.

Tab. 4 Planirani kapaciteti lokacije baznog naselja ski resorta Jelovica

Tip objekta	Broj ležaja	Ukupno ležaja %	Broj skijaša	Ukupno skijaša %	Broj dnevnih skijaša	Ukupan kapacitet u broju skijaša
Hotel	2 413	83	1 564	89		
0Hostel	75	23	68	4		
Višeporodične smještajne jedinice	100	3	36	2		
Jednoporodične smještajne jedinice	330	11	95	5		
Ukupno	2 918	100	1 763	100	3.205	4.968

▪ **Ski resort Cmiljača**

Zona baznog naselja Cmiljača se nalazi u sjevernom dijelu područja Bjelasice na teritoriji opštine Bijelo Polje, u sjeveroistočnom dijelu zone planinskog centra Žarski na 1.620 mnm, ukupne površine 7,5 ha.

Bazno naselje Cmiljača će obezbjeđivati smještajne kapacitete za turiste u blizini liftova i staza ski područja Žarski. Bazno naselje će se sastojati od zone sa 4 Hotela i 22 bungalova i površina za polazište ski liftova. Cmiljača će služiti kao dodatni smještajni kapacitet tokom zimskih mjeseci i osnovni kapacitet ljetnje turističke destinacije. Komercijalna zona je smještena u baznom naselju Žarski.

Tab 5 Planirani kapaciteti lokacije baznog naselja ski resorta Cmiljača

Tip objekta	Broj ležaja	Ukupno ležaja %	Broj skijaša - Žarsko
Hotel	1 819	91	/
Jednoporodične smještajne jedinice	176	9	/
Ukupno	1 995	100	3 819

▪ **Ski resort Komovi**

Zona ski resorta Komovi nalazi se u centralnom dijelu područja Komova na teritoriji Opština Kolašin i Andrijevica. Budući ski centar će biti lociran na

sjeverozapadu planinskog vrha i obuhvataće površinu od 3 204ha. Na jugozapadnom dijelu ski rizorta planirana je lokacija za izgradnju planinarskog doma do koga vodi žičara i planinski put.

Tab.6 Planirani kapaciteti lokacije baznog naselja ski resorta Komovi

Tip objekta	Broj ležaja	Broj skijaša iz smještaja	Broj dnevnih skijaša	Ukupan kapacitet u broju skijaša
Planinski dom	100	80		
Ukupno	100	80	2094	2174

ŠTAVNA, ANDRIJEVICA – Turističko naselje Štavna su katuni na planini Komovi na 1.700 – 1.750 mnm. Zbog visine i klime na navedenom katunu snijeg nikada nije problem. U okviru Eko katuna nekada je postojao mini ski lift dužine 250 metara, međutim danas više nije u funkciji.

ZAVRATICA - MAJSTOROVINA, BIJELO POLJE - Na padini Zavratica - Majstorovina, na obroncima sjeverne strane Bjelasice, 2009. godine je počeo da radi prvi ski-lift, a ujedno i prvo skijalište na području bjelopoljske opštine. Skijalište se nalazi na visini od 930 metara, a staza je duga 300 metara.

Takođe, potencijal za razvoj skijanja prepoznat je i u mjestu Vragodo u Mojkovcu, kao i na planini Ljubišnja, u mjestu Kosanica kod Pljevalja.

III PLANIRANE AKTIVNOSTI - Prostorno-planski preduslovi za razvoj novih ski kapaciteta

OPŠTINA ŽABLJAK - Prostorno-urbanističkim planom opštine Žabljak do 2020. godine predviđa se izgradnja novih skijališta na lokalitetima Kučajevica u Njegovući, zatim Majčina glavica u selu Podgora i od Štuoca put sela Nadgora. Strateškim Planom razvoja opštine Žabljak 2012-2016 planira se izgradnja sportskog centra, čija realizacija je završena septembra ove godine. Sportski centar na Žabljaku ima površinu 2.700 kvadrata, terene za košarku, odbojku, rukomet, kuglanu, teretanu i druge sadržaje.

BJELASICA I KOMOVI - Prostornim planom posebne namjene za Bjelasicu i Komove predviđena je izgradnja i razvoj osam turističkih centara i to planinski centar Žarski, planinski centar Cmiljače, planinski centar Torine, planinski centar Kolašin 1450, planinski centar Kolašin 1600, planinski centar Jelovica uključujući i golf naselje, planinski centar Komovi i eco-avanturistički park Komovi. Projekat Kolašin 1450 je već realizovan, a u toku su aktivnosti na realizaciji projekta Kolašin 1600. Prostor Bjelasice i Komova pokrivaju i prostorno-urbanistički planovi opština Kolašin, Mojkovac, Berane, Bijelo Polje i Andrijevica. PUP Kolašina usvojen je u aprilu 2014. godine, izmjene i dopune PUP Mojkovca i PUP Bijelo Polje su usvojene u martu 2014. godine, PUP Andrijevica je usvojen u decembru 2011. godine, dok PUP Berane koji obrađuje razvoj skijališta „Lokve“ je još uvijek u fazi usvajanja.

OPŠTINA ROŽAJE - Prostorno-urbanističkim planom opštine Rožaje 2012-2020. godine predviđena je modernizacija 2 skijališta koja su funkcionisala u sastavu HTP „Turjak“, kao i gradnja novih kapaciteta na lokacijama Skrivena-Đuranovića luka, Grad, Ibarac i Koljeno. Istim planskim dokumentom je predviđena i gradnja skijališta, klizališta i druge slične infrastrukture na planini Hajla. Pored navedenog, raspisan je tender za izradu LSL za površinu od 2.400ha na planini Hajla, međutim tender će biti poništen zbog finansijskih poteškoća Opštine Rožaje.

OPŠTINA NIKŠIĆ - Prostorno-urbanistički plan opštine Nikšić je u izradi, a njegovo usvajanje se očekuje tokom 2015. godine. PUP Nikšić je potvrdio kapacitete skijališta „Vuče“ i nije predvidio izgradnju novih skijališta.

PPPPN ZA DURMITORSKO PODRUČJE - Prostorni plan područja posebne namjene za Durmitorsko područje je u fazi usvajanja i detaljno obrađuje razvoj lokaliteta Savin kuk, kao i skijališta.

IV ZIMSKA TURISTIČKA SEZONA 2013/2014

Tokom zimske turističke sezone 2013/2014. godine (decembar 2013. i januar, februar i mart 2014.) u odnosu na prethodnu godinu, na nivou Crne Gore, ostvareno je povećanje broja turista od 4,8% i noćenja za 11%. Zbog izostanka sniježnih padavina usljed čega skijališta nijesu mogla biti stavljena u funkciju ili su imala kratak period rada, bilježi se značajan pad turističkog prometa u sjevernim opštinama i to 28% kada je riječ o turističkim posjetama i 24% za realizovana noćenja.

Ostvareni turistički promet u opštinama na sjeveru Crne Gore

OPŠTINE	TURISTI -INDEX	NOĆENJA - INDEX
Bijelo Polje	85.67	123.85
Žabljak	68.60	65.22
Berane	105.65	89.30
Kolašin	65.45	73.50
Mojkovac	95.80	49.07
Nikšić	94.50	95.51
Plav	0	0
Plužine	0	0
Pljevlja	117.95	125.11
Rožaje	94.82	80.76
Šavnik	0	0
Andrijevica	37	28.85
ukupno	72.44	76.23

Ski centar „Kolašin 1450“ je krajem februara imao snijega i bio je u funkciji šestosjed i lift na Ključu. U ovom ski centru tokom zimske sezone bilo je 81 ski dana (2012/2013 bilo je 126 ski dana) od kojih 10 tokom raspusta. Od realno planiranih prihoda u iznosu od 867.649 €, ostvareno je 295.921 €, što predstavlja ostvarenje prihoda od svega 34,11%. S obzirom da je za funkcionisanje preduzeća na godišnjem nivou

potrebno oko 659.000€, zabilježen je gubitak prihoda u iznosu od 363.000€. Sa druge strane rashodi po osnovu PDV-a, utroška goriva su na istom nivou dok su uvećani troškovi za električnu energiju zbog proizvodnje vještačkog snijega. Za pripremu 2013/2014 sezone utrošeno je 195.000€, dok je za narednu sezonu planirano 90.000€.

Kada je riječ o ski centru „Vučje“, planirani prihodi bili su projektovani na iznos od 110.000€, a realizovano je svega 41.457€ što je ostvarenje od samo 37%. Troškovi su iznosili 95.721 €, pa je zabilježen gubitak od 54.263€. „Vučje“ je za pripremu sezone uložilo 20.000€. S obzirom da je neophodno izvršiti kupovinu novih užadi i njihovu zamjenu, potrebna sredstva za pripremu naredne sezone premašiće iznos od 35.000€.

Što se tiče ski centra „Javorovača“, isti je od planiranih prihoda u iznosu od 145.000€, ostvario svega 24.878€ prihoda ili 17,15% tj. gubitak u iznosu od 120.121€. Za normalno funkcionisanje preduzeća neophodno je obezbijediti sredstva u iznosu od 55.000€. Za ovogodišnju zimsku sezonu tokom priprema utrošeno je 28.900€, a za narednu sezonu planira se da bude utrošeno još 17.000€. Na Žabljaku je ove zimske sezone zabilježeno 10 ski dana što je kada se uporedi sa prošlog godinom kada je bilo 120 ski dana značajno smanjenje.

V ZAVRŠNA RAZMATRANJA I PREDLOG MODELA VALORIZACIJE SKIJALIŠTA

Jedan od glavnih izazova pri daljem razvoju turizma u Crnoj Gori je, svakako, rješavanje problema sezonalnosti kroz razvoj turističke ponude i tokom zimskog perioda i preusmjeravanja turističkih tokova sa dominantnog juga na manje razvijeni centralni i sjeverni region.

U posljednjih nekoliko godina, planinski rizorti su jedan od glavnih učesnika u oštroj konkurenciji da se osvoji titula cjelogodišnje turističke destinacije. Naime, prošli su dani kada su se planinski rizorti oslanjali samo na skijanje kako bi uvećali povrat na investiciju. Prema istraživanju koje je sproveo *Ski Area Management* (SAM) časopis, od 100 sjevernoameričkih skijališta, 44% njih je u funkciji tokom cijele godine.

Kao odgovor na probleme sezonalnosti, skijaška područja su razvila strategije kako da privuku posjetioce, čak i ako je skijanje marginalna aktivnost. Mnogi su se razvili u cjelogodišnje turističke destinacije koje nude spektar aktivnosti koje ne zavise od vremenskih uslova: koncerti, joga, zanatlijski sajmovi, konferencije, vođeni parkovi i spa centri. Naime, svi ti centri imaju i bogatu ljetnu turističku ponudu jer inače ekonomski ne bi bile opravdane velike investicije u kapacitete, programe, radnu snagu, imidž i marketing.

Nedostatak dodatnih sadržaja posebno dolazi do izražaja kada se imaju u vidu posljedice klimatskih promjena koje utiču na pomjeranje i skraćenje skijaške sezone u centrima, posebno onim na visini do 1800 mnv. Upravo zbog toga svjetski trendovi su da skijaški centri na visini do 1800 mnv obogaćuju svoju ponudu drugim sadržajima kako bi stvorili uslove za produžetak sezone i veću rentabilnost, dok se novi ski rizorti planiraju na visini iznad 1800 mnv.

Teoretski, u Crnoj Gori postoji veliki potencijal za razvijanje planinske ponude sa skijaškom infrastrukturuom (sniježni pokrivač do 120 dana, postoji interesovanje lokalnih učesnika u turizmu da se fokusiraju na zimski turizam). Prepreke su velike infrastrukturne investicije koje su potrebne, i operativni troškovi vođenja ski centra koji

se često zanemaruju. Lokalni tržišni potencijal za vođenje velikog ekonomski uspješnog ski centra ne postoji.

U Crnoj Gori nema dovoljno hotela na sjeveru jer nema ni dovoljno žičara koje služe kao mamac hotelskim operaterima da uđu na određeno tržište i razviju ski rizort. Iskustva u regionu i šire pokazuju da je jedan od najboljih modela valorizacije skijališta kada država upravlja njima i kada žičare tretira kao infrastrukturne projekte.

Iskustva u regionu i šire pokazuju da postoje dva modela funkcionisanja skijališta i to:

- U susjednoj Srbiji, Vlada je formirala javno preduzeće „JP Skijališta Srbije“ koje upravlja svim skijalištima u ovoj zemlji. Vlada je tokom šestogodišnjeg perioda uložila u skijalište Kopaonik skoro 50 miliona eura, koje sada broji 80 stalno zaposlenih radnika, i na taj način izazvala zainteresovanost investitora za izgradnju hotela i ostalih sadržaja. Naime, u posljednje dvije sezone, JP „Skijališta Srbije“ ostvarilo je povećanje prihoda za 30%.
- Skijalište Dolomiti Superski je jedno od rijetkih privatnih skijališta u regionu za koje se može reći da funkcionise odlično i ostvaruje pozitivne finansijske rezultate. Karakteristično za ovu skijašku regiju je da u okviru iste postoji najveća povezana ski oblast, spojena u jedinstveni skijaški sistem Sella Ronda, koja predstavlja u svetu jedinstvenu skijašku kružnu turu oko planinskog masiva Sella, a koja je omogućena povezivanjem četiri velika ski centra Dolomita: Alta Badia, Val Gardena, Val di Fassa i Arabba / Marmolada. Sa jedinstvenim Dolomiti Superski ski-pasom, skijašima je na raspolaganju uživanje na celom ovom području i skijanje u bilo kom od navedenih skijališta.

Shodno navedenom, predlažemo da jedno od mogućih rješenja za razvoj skijališta u Crnoj Gori bude formiranje akcionarskog društva „AD Skijališta Crne Gore“, kojim bi upravljala Vlada Crne Gore, dok bi pravna lica ili preduzetnici koji već upravljaju skijalištima bili uključeni u akcionarsko društva.